

Dos nous topònims de la Caritat

Francesc Roma i Casanovas

Fa anys vaig publicar un article sobre la *geografia de la caritat* en què exposava que sobre el mapa català hi ha tota una sèrie de topònims que contenen aquesta paraula. En aquell moment ja es va detectar que tots aquests topònims se situen en un marc geogràfic molt concret que ràpidament definiríem com el conjunt Osona-Ripollès, tenint en compte que un d'ells se situa, per molt poc, dins de la comarca del Bages.¹

Encara hores d'ara no sóc capaç de respondre per què es distribueixen d'aquesta manera. Tot i això, en aquell article s'afirmava que aquests topònims podien estar relacionats amb la celebració d'un "*aplec en què es reunia la gent del poble, feien missa al cim i després es repartia el pa de la caritat als assistents*".²

Aquest article pretén donar a conèixer un nou topònim, de caràcter històric i avui dia desaparegut, situar-lo sobre el mapa i aportar una nova pista per a la interpretació d'aquesta sèrie toponímica.

La font documental

La referència d'aquest topònim es troba dins d'un manuscrit que es conserva a l'Arxiu Episcopal de Vic. El seu títol és *Llibre de las Almoynas, que tant per raho de fundació feta, com altrament per consuetut, y devocio se acostuman distribuir tots los anys en certas diadas als pobres de Jesuchrist en las portas de la Iglesia parroquial de sant Martí del Brull, y en las de la de sant Jaume de Viladrover suffragania de aquella*.³ Com es desprèn del títol del document, s'hi fa una relació de les diferents almoines d'aquestes dues esglésies. El volum consta de 188 folis, però la major part estan en blanc. A la portada, hi figura la data de 1692. L'autor és desconegut.

¹ S'ha utilitzat l'índex toponímic de l' *Atles topogràfic de Catalunya 1:50.000*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana i Institut Cartogràfic de Catalunya, 1995. 3 vol.

² "Excursions per la geografia de la caritat" <http://www.geocities.com/francescroma/DONAPA.doc>.

³ ABEV, signatura AP M/1 (antic U/4).

El primer topònim

El topònim que ens interessa apareix documentat a les pàgines 5 i 6. Aquí es fa referència a un camp "dit vulgarment" camp de la Caritat, a prop del mas Ciureda, però pertanyent al mas Prat Jussà. La zona en qüestió està molt ben descrita en el document, perquè el mas Ciureda afronta amb el camí que va de la creu de Collformic a l'ermita de Sant Cebrià de la Mora per orient; amb les possessions dels Burguès i Serramitjà i el torrent de font Geneda, a migdia; el mas Subirana, Vallmanya i Serradussà, a occident, i el camí que va de Serradussà a Collformic, pel nord. En un capbreu de l'any 1419 es presenta *ça Ciureda* com un mas rònc.⁴

Amb aquestes referències, l'espai on se situa el camp queda força clar i semblaria situar-se al nord de la masia del Burguès (avui en runes), en el terme del Brull, on encara es conserven els topònims de la font Geneda i el torrent de Ciureda. Cal dir que, tot i que el document esmenta les afrontacions exactes del camp, aquest no s'ha pogut localitzar de manera més precisa.

El document diu: "Ultra de dit mas Ciureda te dita almoyna, y es propi della aquell camp dit vulgarment Lo Camp de la Caritat de pertinencia del mas Prat jussa desta par^a (...)". El document també informa que no consta a les escriptures que aquest camp sigui propi de l'almoïna, tot i que sempre s'hi ha cobrat l'almoïna del Divendres Sant. Per costum es diu camp de la Caritat.

El document permet fer una precisió en el sentit que aquesta almoïna sempre s'havia cobrat d'aquest camp, excepte "de alguns anys a esta part, en que fonch aplicat dit delma per ornaments". El document suggereix que abans es feia una acapta per les cases de la parròquia que s'afegia al que donava el camp, però ara ja no es fa, i l'origen de tot plegat sembla que es troba en aquest canvi de destinació del producte del camp.

Un segon topònim

En un capbreu del mas Prat,⁵ de l'any 1728, es troba una nova referència a aquest topònim, però sembla ser que no es tractaria del mateix lloc. El text en qüestió parla d'una "fexa de terra constituïda davant la casa y porta del Mas Prat [que] afronta ab una peça de terra alou del dit mas anomenada La Caritat". Si el mas Prat a què es fa referència és el que actualment encara porta el seu nom, i la referència del document anteriorment comentat és correcta, tot fa pensar que existeixen dos camps que porten el nom de la Caritat.

Sobre aquest punt cal fer dues precisions. En primer lloc, sembla que es tracta de dos topònims diferents, tal com es veu: en un cas es parla de *La Caritat* i en l'altre del *Camp de la Caritat*. En segon lloc, cal fer esment que tots dos topònims es troben en propietats del mas Prat, fet que faria pensar en la possibilitat que fos un mateix indret.

La hipòtesi de què es tracta de dos topònims diferents sembla confirmada pel fet que en l'amillament de 1853, en el número d'ordre 19 i 20 hi consten dues peces de terra propietat de la Confraria de les Animes, mentre que el mas Ciureda ja no hi consta.⁶

⁴ Francesc Rocafiguera i García: "El capbreu del terme del Castell del Brull de 1419". *Monografies del Montseny*, 7. Viladrau, Amics del Montseny, 1992. Pàg. 222.

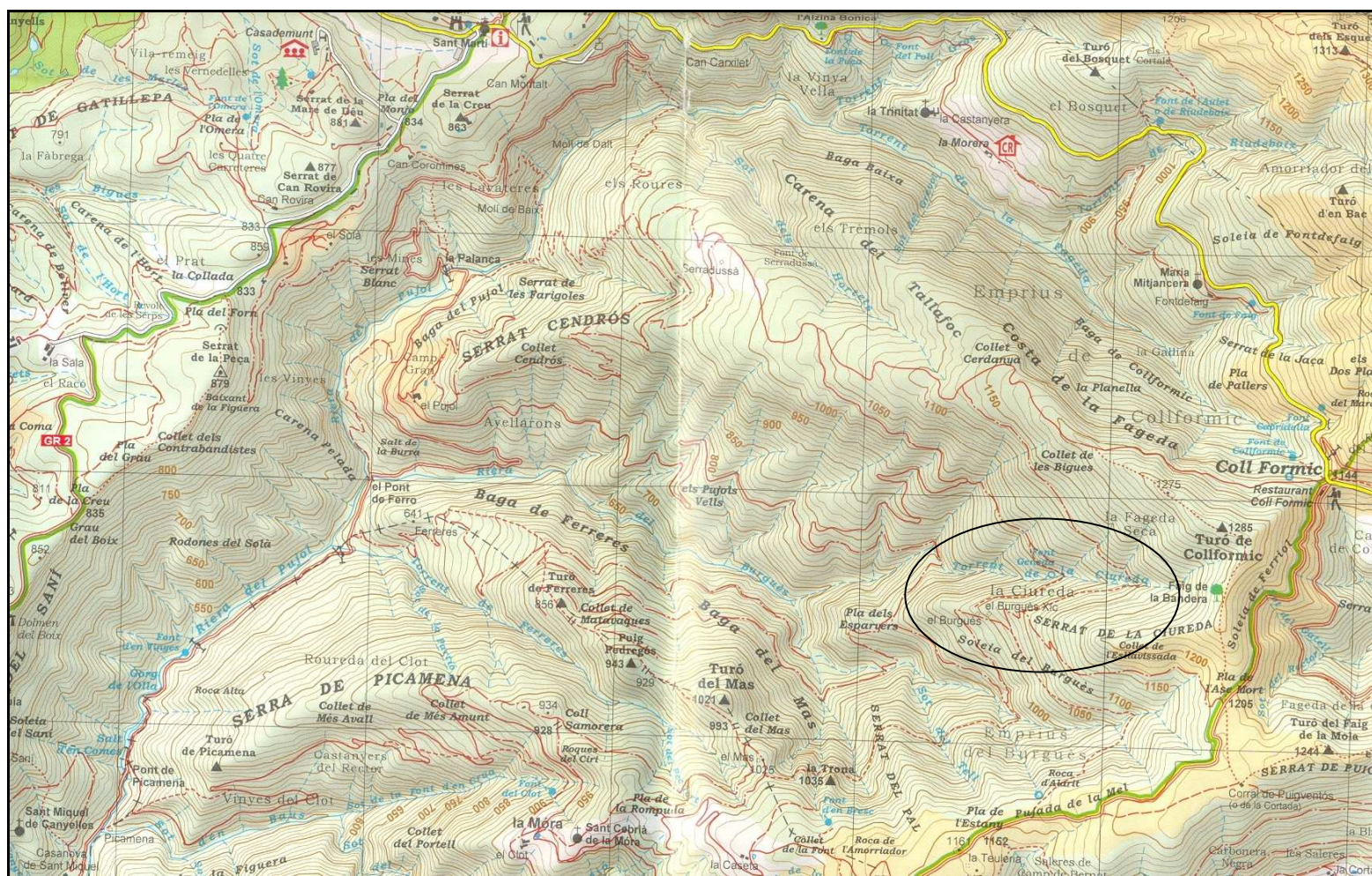
⁵ ABEV, signatura AEV 734/40. Pàgina 204 verso.

⁶ Amillament i padró de riqueses del Brull i la Castanya. ABEV, signatura AP Y/7.

Conclusions

Aquests documents històric, a part de precisar la data en què apareix aquest topònim (finals del segle XVII) també ens permeten trobar una nova explicació a aquest tipus de topònims. En aquest sentit, cal fer esment que el mateix topònim (significant) pot respondre a processos constitutius i significats diferents.

Sant Martí de Centelles, juliol de 2007

1 – Mapa de la zona on apareix el primer topònim. Editorial Alpina.